

ESMERGÖZLER TANI KARTI (Plebejus sp.) – BÖLÜM II

PYLAON KOMPLEKSİ

Bu gruptaki kelebekler İspanya'dan Rusya ve İran'a uzanan alanda birbirine benzer birçok alttür ve popülasyonlardan oluşan bir kompleks olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda bu kompleks içerisindeki taksonların statüleri üzerine başlayan yoğun tartışmalar hala sürmektedir ve maalesef bu grubun taksonomisinde henüz bir görüş birliğine varılamamıştır. Bazı uzmanlar ülkemizde kalan ve bu grubun büyük çoğunluğunu oluşturan bireyleri “pylaon kompleks” olarak tanımlamakta, bazı uzmanlar ülke genelini (doğuda ve güneyde kalan sınırlı bölge hariç) *Plebejus sephirus* (Balkan Esmergözü) olarak isimlendirmekte, bazı uzmanlar ise kimi türleri diğer türler altında alt tür olarak sınıflandırmaktadır. Trakel olarak Sn. Prof. Dr. Ahmet Ömer Koçak'ın tür listesini ve taksonomik düzenlemesini kaynak aldığımızdan, aşağıda bu doğrultuda ayırım kriterleri oluşturulmuştur. Ancak bu türler için sitemizde kullandığımız esas ve en güvenilir kriterin dağılım haritaları olduğu, bu kompleks içerisinde varyasyonların da çok fazla görüldüğü, bazı örnekler için morfolojik tanımladırmanın mümkün veya doğru olmayabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Ailenin genel tanım kriteri, hem erkek hem dişi bireylerde arka kanat altında alttan ikinci turuncu benekğin eksik olmasıdır (kırmızı halka). Bu ailenin kelebekleri genellikle arka kanat üstünde, kanat kenarında değişken sayı ve boyutta siyah kenar benekği taşırlar (sarı oklar). Ailenin bazı bireyleri kanat altında eksik benekğin üstünde yer alan küçük bir gümüş benek de taşıyabilirler (yeşil ok).

Anadolu Esmergözü (*Plebejus modicus*)

Ailenin diğer üyelerinin dağılım alanları dışında çekilen tüm bireyleri, kesişim bölgelerinde ise aşağıda sıralanan ailenin diğer üyelerinin özelliklerini taşımayan bireyleri Anadolu Esmergözü olarak tanımlıyoruz.

Balkan Esmergözü (*Plebejus sephirus*)

Yukarıda da belirtildiği gibi türün teşhisi için en önemli kriter dağılımdır. Ayrıca türün ön kanat altında; kenarındaki turuncu beneklerin eksik yapısı ve çevresinin özellikle apekse doğru artan beyaz rengi türün benzerlerinden ayrımı konusundaki önemli ipuçlarıdır (siyah halka).

Türkmenistan Esmergözü (*Plebejus zephyrinus*)

Dağılımı olan bölgede Anadolu Esmergözüne göre kanat altının daha koyu zemin rengi ile ayrılır. Ancak özellikle Van ilinde gözlemciler tarafından morfolojik olarak her iki türe de benzeyen bireylerin varlığı gözlemlenmiştir.

Lübnan Esmergözü (*Plebejus nichollae*)

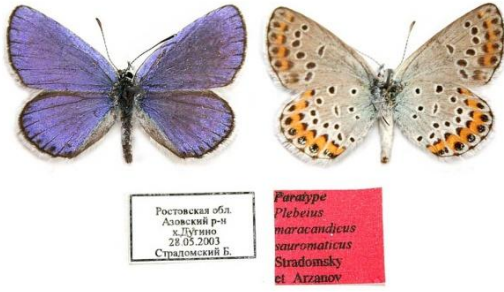
Dağılım yine ilk ayırım kriteridir. Ön kanatta turuncu benekleri daha belirgindir (beyaz halka). Kanat üstü rengi daha canlı mavi olup, arka kanat kenarında siyah benek taşımaz (sarı halka).

Ayrıca beyaz ok ile gösterilen siyah yay ok başı şeklinde izlenir. Bu durum diğer esmergözlerde nadir görünürken Lübnan esmergözü bireylerinin neredeyse tamamında böyledir.

Kızılıkum Esmergözü (*Plebejus maracandicus*)

Plebejus maracandicus. Biotope: East Caucasus, Daghestan, dune Sarkun.
Photo by Valentin Tikhonov, 17.04.2014.

Astragalus longipetalus - host-plant of *Plebejus maracandicus*.
Photo by Valentin Tikhonov, 17.04.2014. East Caucasus, Daghestan, dune Sarkun.

Doğu Kafkasya'nın yarı kumul çöllerinde yaşayan türün Ülkemizdeki durumu hakkında net ve kesin bilgi edinilememiştir. Taksomomik olarak bazı uzmanlar tarafından Avrupalı Esmegöz (*Plebejus argyrognomon*) alt türü olarak gösterilmektedir. Her ne kadar Sn. Prof. Dr. Ahmet Ömer Koçak'ın Türkiye Listesinde yer almış olsa da (hangi illerde dağılımı olduğu belirtilmemiştir), tür hakkında elde edilen tüm yabancı kaynaklarda dağılım ülkemiz dışındaki bölgeler için verilmektedir. Ayrıca yabancı kaynaklarda türün tırtılının besin bitkisi olarak gösterilen *Astragalus longipetalus* ve *Astragalus brachylobus* adlı gevenlerin de Türkiye dağılımının olmaması (Ülkemize özel farklı bir besin bitkisi olmaması halinde) türün Ülkemizdeki dağılımı hakkındaki soru işaretlerini güçlendirmektedir.

(Kaynak: <http://www.babochki-kavkaza.ru/index.php/lycaenidae-/79-plebeius-maracandicus-/-/145-plebeius-maracandicus.html>)

Hazırlayanlar: Hakan YILDIRIM

Onat BAŞBAY

Katkı verenler; Ali Bali